

je obiskal samostan Ulrik, koroški in kranjski vojvoda, ter ga takrat in še pozneje bogato obdaril, ker je bil vedno poseben njegov dobrotnik.

Kakor cerkve in samostani sploh, imel je tudi gornjegrajski samostan mogočne zaščitnike („vögte“), med katerimi se imenujejo soneški in heunburški plemenitaši, leta 1361. avstrijski vojvoda Rudolf za kratek čas, in celo cesar Friderik IV. po smrti poslednjega celjskega grofa Ulrika IV. l. 1456.

Opati benediktinskega samostana v Gornjemgradu so bili: Berthold (1145—?), Engelbrecht (1173—1175), Curtirannus (1209—1228), Albert (1228—1240), Henrik I. (1241—1246), Henrik II. (1247—1268), Janez I. (1268—1286),



Cerkev in grajščina v Gornjemgradu. (Po fotografiji F. Weinhandla.)

Oton (1286—1295), Wülfing I. (1295—1308), Leopold pl. Neuenburg (1308—1342), Janez II. (1342—1352), Ulrik (1353—1365), Nikolaj I. (1365—1404 ali do 1408), Wülfing II. (1408), Nikolaj II. (1409—1412), Jurij Wernberger (1413—1422), Konrad (do 1438), Rudolf (1438 do 1443), Benedikt (1444—1449), Kaspar Pinter (do l. 1461). Po smrti tega opata je naznanil cesar Friderik IV. menihom, naj počakajo z volitvijo novega opata, dokler njegovo poslanstvo od papeža ne prinese odgovora. Cesarjev poslanec je bil Hartung pl. Capell, doktor prava in cesarjev svetovalec. Ta je imel nalog papežu naznaniti, da namerja cesar ustanoviti škofijo v Ljubljani in isto oskrbeti z dohodki gornjegrajske opatije; zato naj pridobi od papeža dotično dovoljenje in prepoved, voliti drugega opata. Med drugimi nagibi za ravnanje cesar-

jevo so bili gotovo tudi politični, zakaj menihi so bili privrženci celjskih grofov in torej njegovi nasprotniki. Papež Pij II., ki je bil poprej cesarjev kancelar, župnik pri svetem Pankraciju v Starem trgu in tudi škof v Trstu in Sijeni, pogovarjal se je s cesarjem skoro gotovo že poprej o tej stvari; zato je obdržal opatijo v svoje razpolaganje, da ž njo ukrene po cesarjevi volji. Med tem pa se menihi niso zmenili za cesarjevo prepoved, ampak si izvolili za opata prejšnjega prijorja, jednookega Gregorija Hiniga iz Trebnjega.

Sedaj sklene cesar, da hitro zvrši namero, ker mu jo je bil papež odobril s pismom z dné 6. kimovca leta 1461. Že dné 6. grudna l. 1461. je izdal v Gradcu ustanovno listino za

škofijo ljubljansko, v kateri je podaril ljubljanskemu škofu grad Goričane, vrhu tega pa izraža svojo voljo, naj bi se za škofovsko mizo (mensae episcopali) v Ljubljani vtelesila gornjegrajska opatija s pridržkom, da v gornjegrajskem samostanu ostane odslej deset ali dvanajst reformovanih menihov.

Papež je zvedel o vseh teh dogodkih in izdal pismo iz Pience z dné 18. kimovca l. 1462. na krškega škofa Ulrika, v katerem naroča, naj v njegovem imenu volitev opata ovrže ter patru Gregoriju in vsem menihom naloži večno molčanje. Krški škof Ulrik

je po zaslišanju opata Gregorija v Dunajskem Novem mestu vkljub njegovemu upiranju določil, da je volitev ovržena, in da je zaradi cesarske postave odsihmal ljubljanski škof lastnik samostana gornjegrajskega in njegovih pritklin. To rzsodbo je potrdil papež dné 3. rožnika leta 1463., zavrgši vsak ugovor, ter naročil sosednim škofom: labodskemu, sekovskemu in krškemu, naj priznajo omenjeno rzsodbo.

Vendar so se benediktinci in opat Gregorij upirali še celo leto ter listine, zapisnike, dragocenosti, zlato in srebro, denar, perilo, posode, orodja, živino in živila spravljali iz samostana. Lahko umevamo, da so si tudi okoličani marsikaj prisvojili, tako da je prvi škof Žiga Lamberški, ko je našel bivši samostan ves oropan, prosil papeža in cesarja, naj posredujeta in